

gists in their work with traumatized children. Even when dogs are more of a nuisance than of a benefit, like stray dogs, we have assisted: in a project in Popasna in Luhansk Oblast, we supported a municipal program of vaccinating and sterilizing them.

Ladies and Gentlemen, dear colleagues

We are proud to support Ukrainians on their way to become a thriving democratic country applying European standards and ways of life. Sometimes I am asked why Germany supports Ukraine in such a strong way. There are many answers to this question. To summarize them in four aspects:

- Solidarity with a country that became the victim of a foreign aggression.
- Responsibility for the past: it was Ukrainian territory where some of the most brutal battles of the Second World War were conducted with all the human suffering that followed.
- Our own interest in a thriving Ukraine as an ideal potential business partner
- But foremost: because only a stable and truly independent Ukraine will contribute to a stable and peaceful Europe.

The latter point brings me back to the beginning: international cooperation.

When I was speaking in this University about three months ago to some students at the occasion of the 70th anniversary of the Adoption of the General Declaration on Human Rights by the United Nations on 10th December 1948, I asked the question, whether it is acceptable that foreigners interfere in domestic issues in a country like Ukraine by demanding that Human Rights should be observed.

The system of international law regarding Human Rights has been developed since 1948 in a way, which obliges all member states of the United Nations to report on their human rights' situation and allows all other countries to obtain information that makes a meaningful judgement possible.

As Ukraine is defending its independence not only as a sovereign state, but also as a state that wants to be different from the country that attacked it, observance of Human Rights is essential to maintain sovereignty and independence on an international level; and legitimacy and identification of the people with their state on a national level.

To be successful in this very difficult task depends to a great degree on the credibility and integrity of law enforcement agencies. I am confident that this generation of officers who will leave this university with a degree in the next couple of years is fully aware of this responsibility and will make their country proud of its achievements.

I wish you good luck in that and please don't forget: Germany will always stand on the side of those who stand for freedom, democracy and the rule of law.

Наливайко Лариса Романівна
проректор університету,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

Чепік-Трегубенко Ольга Сергіївна
доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Нинішній розвиток цивілізації характеризується трансформаційними процесами – формуванням нової системи суспільства – інформаційної, де основними ресурсами є знання та інформація. Знання стають інструментом формування інтелектуального капіталу; інформаційні ресурси перетворюються на основний чинник соціального та економічного розвитку. Інформаційний прогрес – визначальний в оцінці ефективності становлення сучасного суспільства.

Стрімкий розвиток комп'ютеризації, мережі Інтернет та сучасних інформаційних технологій кардинально вплинув на всі сфери людської діяльності, змінив тисячолітні підходи збереження, передачі та обміну інформацією у суспільстві. Формування нової системи суспільства потребує не лише якісних інформаційних ресурсів та послуг, але і значного переосмислення уявлень щодо сутності процесів її розвитку та функціонування.

Вказана наукова тематика має теоретико-прикладне значення для розвитку громадянського суспільства та відкритої держави в Україні. Тож, нині теоретичне обґрунтування

взаємовпливу та взаємообумовленості розвитку інформаційного суспільства та забезпечення інформаційної безпеки потребує особливої уваги вчених, зокрема, з позиції юридичної науки. Ще більше це питання набуває значення у зв'язку з потребою забезпечити інформаційну безпеку особи, суспільства та держави.

Концептуальні положення та світоглядно-методологічні орієнтири, що стали теоретичним підґрунтям розбудови сучасної концепції інформаційного суспільства відображено у наукових доробках І. Алексеева, Р. Арона, Д. Белла, Дж. Бенігера, З. Бжезинського, Р. Брейтенштейна, Дж. Гелбрейта, Е. Гідденса, В. Дайзарда, Р. Дарендорфа, П. Друкера, А. Етціоні, Д. Естера, В. Іноземцева, Г. Кана, М. Кастельса, С. Леша, М. Маклюєна, Й. Масуди, Ф. Махлупа, Ф. Мечлапа, Дж. Нейсбітта, М. Порат, Т. Стоуньєра, Е. Тоффлера, А. Турена, Д. Уєбстерата, Ю. Хаяші, Ф. Фукуями, К. Ясперса та ін.

Починаючи з 1990-х рр. термін «інформаційне суспільство» набув широкого розповсюдження у низці країн світу. Вперше це поняття запропоноване у 1966 р. професором Токійського технологічного інституту Ю. Хаяші та ін. На думку фахівців, термін «інформаційне суспільство» характеризує суспільство, в якому у достатньому об'ємі циркулює високоякісна інформація та є всі необхідні засоби для її зберігання, розподілу і використання [1, с. 94]. Основним ресурсом розвитку у такому суспільстві є інтелект та інформація.

Сьогодні поняття «інформаційне суспільство» ґрунтовно увійшло до світового наукового і суспільно-політичного термінологічного поля. Важливо підкреслити, що інформаційне суспільство не формується у межах певної держави чи групи держав, а розвивається на наддержавному рівні. Це надає підстави визначити глобальність змісту терміну «інформаційне суспільство».

Цілком очевидно, що в Україні відбувається інтенсивна інформатизація більшості сфер людського життя та діяльності, а це є запорукою того, що новітні інформаційні технології невдовзі стануть визначальними чинниками соціально-економічного та інтелектуально-духовного розвитку українського соціуму [2, с. 23; 3, с. 104]. Науково-технічний прогрес перетворює кожного індивідуума на суб'єкт світового спілкування, умовою якого стає дотримання етичних стандартів та моральних норм, без яких світ може перетворитися у всезагальний хаос, війну всіх проти всіх [4]. Основне протиріччя інформаційного суспільства полягає між великими технічними можливостями людини і рівнем культури їх використання [2, с. 21]. Відсутність належного рівня культури є одним із каталізаторів впливу на стан забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства та держави.

Інформаційне суспільство має прагнути у своєму розвитку того ідеалу гармонійного суспільства, що визначається природним моральним законом. Разом з тим, моральні норми потребують свого закріплення та захисту нормою права. Взаємозв'язок права та моралі має місце у випадку їх взаємодії з метою забезпечення існування та захисту загальнолюдських цінностей у сучасному суспільстві [5].

Швидкий розвиток інформаційних технологій, конвергенція комп'ютерних систем, комунікацій різних видів, комерціалізація ЗМІ та масової культури призводять до необхідності перегляду уявлення про роль інформаційної системи у суспільстві, її вплив на мораль та моральність [6].

У 1993 р. на засіданні Комісії Європейського Союзу було дано визначення інформаційного суспільства як суспільства, в якому діяльність людей ґрунтується на використанні послуг, наданих за допомогою інформаційних технологій і технологій зв'язку [7]. Починаючи з 1994 р. Європейське співтовариство поставило на перший план завдання побудови інформаційного суспільства. Був складений план дій, який визначив основні питання стратегії руху Європи до інформаційного суспільства [2, с. 20]. Таким чином, активізувалося питання щодо формування інформаційної культури, що виступає чинником для забезпечення інформаційної безпеки.

Інформація завжди була невід'ємною складовою життя людини. Якщо у період виробничо-практичної діяльності людей вирішальна роль відводилася речовинним та енергетичним ресурсам, що, як уявлялося, повністю визначали перспективи розвитку людства, то нині інформація і знання все більше стають третім – доповненням до матерії й енергії – головним ресурсом суспільства [8, с. 91]. Інформація має таке ж стратегічне значення, як і природні, фінансові, трудові й інші ресурси для розвитку суспільства та держави. Разом із тим, інформація виходить за національні межі та інтегрується у світовий інформаційний простір. Безумовно, це позитивно впливає на всі сфери суспільного життя, проте необережний підхід до розповсюдження інформації, особливо стратегічного значення, може нашкодити національним інтересам.

Інформація як основний елемент інформаційного суспільства за рахунок інформаційно-комунікаційних технологій стає рушійною силою громадянського суспільства [9, с. 53; 10]. У сучасних філософській та політологічній науках, а також в офіційних міжнарод-

них програмних документах інформаційне суспільство ототожнюють із суспільством демократичним, в якому інформація й інформаційні технології слугують не тільки економічному та технологічному розвитку, але й забезпеченню прав і свобод громадян [11, с. 25; 12]. Інформаційне суспільство сприяє ефективній реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами. Це відповідає пріоритетним цілям демократичних держав. Тому, відкрите інформаційне суспільство має створюватися для всіх і одночасно для кожної конкретної людини окремо.

Підсумовуючи, слід констатувати таке.

1. Теорія інформаційного суспільства має міждисциплінарний характер, дослідження якого здійснюється у межах низки наук – філософії, політології, соціології, історії, теорії комунікації, юриспруденції тощо. Незважаючи на зростаючий досвід національних держав, міжурядових та громадських організацій у формуванні та розвитку інформаційного суспільства, принципова єдність щодо сутності та змісту інформаційного суспільства відсутня. Поява інформаційного суспільства та інформаційного простору зумовлює необхідність переосмислення сутності, змісту, юридичної техніки правового регулювання суспільних відносин у цій сфері та засобів забезпечення інформаційної безпеки.

2. Нині однією із важливих сучасних світових тенденцій стала глобалізація, що істотно впливає на інформаційно-комунікаційну сферу. В епоху глобалізації за умови тотального поширення комунікаційних систем інформація посідає провідне місце у формуванні ціннісних та ідеологічних структур. Інформаційні технології та глобалізація зумовлюють формування глобального інформаційного громадянського суспільства. У зв'язку з цим до найважливіших завдань кожної держави належать формування і розвиток інформаційної інфраструктури й інтеграція у глобальне інформаційне суспільство, враховуючи всі можливі способи забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства та держави на національному рівні.

3. Процес становлення державності та громадянського суспільства потребує формування власного інформаційного простору. У цьому контексті довгостроковою стратегічною перспективою нашої держави має стати розбудова саме демократичного інформаційного суспільства, створення розвинутого інформаційно-комунікаційного середовища і входження країни до світового глобального інформаційного співтовариства, що повинно забезпечити суттєве підвищення якості життя населення, сприяти соціально-політичній стабільності суспільства і держави, підвищенню конкурентноздатності країни.

1. Краморенко Н. Р. Інформаційна економіка як імператив розвитку електронної комерції. *Формування ринкової економіки*. 2011. № 26. С. 90-98.

2. Новицька Н. Б. Правові основи захисту суспільної моралі в інформаційній сфері України: теорія та практика: дис. ... д-ра юрид. наук. Ірпінь, 2016. 423 с.

3. Доронін І. М. Трансформації національної безпеки в інформаційну епоху: загальна доктрина та її правова складова. *Інформація і право*. 2018. № 1. С. 104-111.

4. Костицький В. В. Захист суспільної моралі як функція демократичної держави в умовах формування глобального громадянського суспільства. *Наукові праці МАУП*. 2012. Вип. 1 (32). С. 170-182.

5. Гетьман-П'ятковська І. А. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2007. 20 с.

6. Семиколонов В.М. Мораль в інформаційному суспільстві: автореф. дис. ... канд. філософ. Сімферополь, 2006. 20 с.

7. Європа та Глобальне інформаційне суспільство : рекомендації Європейській раді. Брюссель, 26 травня 1994 р. (Europe and the Global Information Society. Recommendations to European Council. Brussels, 26 May 1994). [укладачі В. Павлович, А Цвігну]. К. : Держ. ком. зв'язку та інформатизації України, 2000 246 с.

8. Степанов В. Ю. Інформаційна культура сучасного інформаційного суспільства. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2009. Вип. 27. С. 91-97.

9. Камінська І. В. «Електронний суд» як гарантія доступності правосуддя. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. Число 3. С. 52-60.

10. Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С. Транспарентність публічної влади: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Право України*. 2015. № 6. С. 148-156.

11. Гапотій В. Д., Письменицький А. А. Інформаційне суспільство та інформаційний суверенітет: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 24-33.

12. Чепік-Трегубенко О. С. Інформаційна система суспільства: теоретико-правовий аспект. *Право і суспільство*. 2015. № 6-2. Ч. 3. С. 117-122.